

відрізняється своєю рухливістю: змінюється відповідно до тих змін та обставин, що відбуваються в житті людини [2].

Таким чином, правовий статус особистості включає загальний, спеціальний та індивідуальний статус. Взаємовідношення цих статусів залежить від конкретних ситуацій, що відбулися або відбуваються в певний етап життя людини. Загальний правовий статус для всіх громадян єдиний, спеціальних статусів (родових, групових) багато, індивідуальних існує стільки, скільки осіб перебуває на території держави [3].

Також існує такий статус як міжнародно-правовий статус особи, який включає права, свободи, обов'язки та гарантії, які розроблено міжнародним товариством і закріплені в міжнародно-правових документах. Його захист передбачається як внутрішнім законодавством за допомогою використання конституційно-правових норм та інших норм галузей права, включаючи й норми міжнародного права, що закладені в національному законодавстві у вигляді норм звичайних законів, так і міжнародним правом, виходячи з міжнародно-правових зобов'язань держави, що узяті в рамках підписаних міжнародних багатосторонніх договорів та угод і міжнародними судовими органами, внаслідок вичерпання фізичними особами всіх доступних внутрішньодержавних засобів правового захисту.

Крім того, існують види правових статусів особи за суб'єктами:

- статус громадян, іноземців, осіб без громадянства, осіб з подвійним громадянством, біженців, українських громадян, що перебувають за кордоном;
- статус службових і посадових осіб (депутата, міністра, судді, прокурора, голови обласної державної адміністрації та ін.
- статус осіб, які працюють в екстремальних умовах на оборонних об'єктах, секретних виробництвах) та ін.

Отже, можна зробити висновок, що правовий статус особи є складною, всеохопною правовою категорією, яка складається з системи прав, свобод та обов'язків, а також елементів, що мають значення для його видової характеристики, таких як правоздатність і гарантії реалізації прав, свобод і обов'язків. Правовий статус особистості прямо чи опосередковано орієнтований на людину, відповідну категорію людей та реальні зміни, що відбуваються в житті тієї чи іншої особистості.

Список використаних джерел

1. Полховська І. К. Поняття та принципи конституційно-правового статусу особи в Україні. Право і суспільство. 2012. №4. С.19-23. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/4_2012/05.pdf (дата звернення 25.11.2021)
2. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник.. Харків, Вид-во «Консум», 2001. 656с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1693.html> (дата звернення 25.11.2021)
3. Шульга, А. М. Правовий статус особистості, його види. Право і безпека. 2012. № 2 (44). С. 19-22. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5764> (дата звернення 25.11.2021)

Дрозд В. І., здобувач вищої освіти 1 курсу, група КЮ-212

Науковий керівник – **Нітченко А. Г.**, к.і.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВИДИ ВИБОРЧИХ СИСТЕМ

Вибори належать до одного з найстаріших інститутів людства і найважливіших інструментів демократії. Однією з особливостей сучасних демократичних режимів є чесна участь громадян у виборах, та можливість управляти державою через представників, які, найчастіше, отримують свої мандати саме на виборах. Отже, вибір виборчої системи є фундаментальним для країн світу.

Актуальність теми обумовлена важливістю розуміння сутності різновидів виборчих систем.

Мета тез доповіді – охарактеризувати найпопулярніші види виборчих систем та визначити їх різновиди.

Теоретичною основою дослідження є наукові положення, праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: М. Баймуратова, С. Бірча, І. Кресіної, В. Кобржицького, П. Мартиненка, Б. Рейлі, В. Мельниченко, Ф. Тоді та ін.

Аналіз наукової літератури показує, що світова історія виокремила три основні види виборчих систем: мажоритарну, пропорційну та змішану.

Мажоритарна виборча система вважається найстаршою з-поміж використовуваних у наш час [1, с. 58]. Її назва походить з французької мови та означає – більшість. Головною особливістю є те, що за цією системою депутатський мандат отримує тільки той кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів, а усі інші не обираються. Система використовується для виборів на різних рівнях, починаючи від місцевого самоврядування до національного парламенту. Також є розділ по округах. З одної сторони в унімінальній мажоритарній системі вибори проходять по одномандатним округам. З іншої є поліномінальна, де вже утворюються багатомандатні округи. Система є досить простою для обрахунків та дозволяє контролювати діяльність депутата. Депутат несе відповідальність перед своїми виборцями та повинен працювати на їх інтереси. Одномандатність означає що виборець голосує тільки за одного кандидата, натомість у багатомандатних округах може голосувати за певного кандидата та партійний список.

В залежності від визначення більшості голосів існує диференціація на мажоритарну систему абсолютної більшості, мажоритарну систему відносної більшості та мажоритарну систему кваліфікованої більшості.

За системи абсолютної більшості треба набрати 50 відсотків виборців + 1 голос. За такої системи проходять зазвичай два тури, у першому обираються два лідери (не обов'язково тільки два), які вже переходять до другого туру. Система може призвести до можливості перевиборів за умови рівної кількості голосів, що є недоліком.

Наступною є система відносної більшості, за якою треба отримати більшість голосів відносно конкурентів в один тур [2]. Завдяки такій системі можна сформувати стабільний та ефективний уряд. Перевага цієї системи в її простоті та можливості обрати кандидата за один тур. Але також є і недолік, а саме, то що за цією системою кандидат може бути обраний не більшістю виборців, а навіть абсолютною меншістю. Це буде суперечити принципам демократії.

Остання система – кваліфікованої більшості, вона характеризується потребою набрати встановлену законом більшість, як правило 2/3 чи 3/4 голосів. Ця система є досить рідкісною, вона використовується, наприклад, в Чилі для Палати депутатів, де парламентарі обираються за двомандатними виборчими округами. Якщо партія набирає дві треті від числа голосів, вона отримує обидва мандати від округу, але якщо вона не має такої кількості, мандати переходять двом партіям, що мають найбільшу кількість голосів. Існує думка, що ця система найбільше з-поміж інших відображає волю народу, але дуже рідко кандидати мають таку підтримку від виборців.

Далі на черзі, пропорційна виборча система. При такій виборчій системі мандати розподіляються тільки між партіями згідно з кількістю отриманих ними голосів та округи завжди багатомандатні. Передбачається застосування виборчого порога, що являє мінімальну кількість голосів які треба набрати щоб узяти участь у розподілі мандатів [3 с. 76]. Вона не втрачає голоси виборців та є математично точною зі врахуванням усіх думок суспільства. За цієї системи зменшуються можливості для маніпуляції виборцями та обходяться проблеми мажоритарної системи. Наприклад «джеррімандерінг» – це явище при якому границі виборчих округів визначаються не правильно, що створює нерівність виборчих округів та політичних сил на них. З іншої сторони послаблюється контакт кандидата з виборцями, партії можуть продавати місця у списку, посилюється контроль партії за окремими кандидатами. Він стає залежним від партійного керівництва, завдяки якому має мандат. Також зменшується стабільність уряду що може призвести до унеможливлення його роботи та нестійкості коаліції при якій неможливо утворити нову, що призведе до дострокових парламентських виборів.

Диференціюється пропорційна система на такі види: з жорсткими списками, з преференціями, з напівжорсткими списками.

Жорсткі списки є закритими, тобто виборець голосує саме за список партії. У бюлетенях вказуються тільки назва, емблема, іноді перші номери в списку.

За преференціями виборець голосує не тільки за партію, а також за окремих кандидатів у списку якому віддає перевагу. При рівній кількості преференцій мандат отримує той кандидат, що стоїть вище по списку.

Напівжорсткий список гарантує мандат першому кандидату по списку, а наступні обираються від кількості голосів, які були віддані за партію.

Останньою найбільш розвинутою та успішною є змішана виборча система, яка поєднує в собі переваги мажоритарної та пропорційної системи намагаючись позбавитися від їх мінусів.

Змішана виборча система є своєрідним симбіозом мажоритарної та пропорційної системи. Існують різні варіації змішаної виборчої системи, найпростішим є паралельне комбінування, суть якої полягає в тому що половина кандидатів обираються по мажоритарній, а інші по пропорційній системі, однак можуть бути і варіації з переважанням тієї чи іншої основоположних систем. Основним недоліком такої системи є складність співпраці депутатів обраних різними шляхами у парламенті.

Отже, у світі виділяються три найпопулярніші види виборчих систем. Усі ці системи мають свої переваги та недоліки. До кожної країни з її особливими традиціями та історією може не підійти успішна виборча система іншої країни. Кожен народ має знайти саме свій шлях вибору свого представництва у державних органах.

Список використаних джерел

1. Кобржицький В. В. Мажоритарна і пропорційна виборчі системи: переваги та недоліки. *Освіта регіону. Політологія, психологія, соціальні комунікації*. 2009. № 2. С. 58-62. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/73> (дата звернення: 09.06.2022).
2. Поняття, характеристика та риси мажоритарної виборчої системи. *Освіта. ua*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9529/> (дата звернення: 09.06.2022).
3. Мельниченко В. Виборчі системи у світовій політичній практиці. *Віче*. 1997. № 3. С. 74-88.

Жук П. В., здобувачка вищої освіти III курсу, група КЮ-192
Переверза А. М., здобувачка вищої освіти III курсу, група КЮ-192

Науковий керівник – **Керноз Н. Є.**, старший викладач
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПОРЯДОК ЗАБОРОНИ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В СУДІ: НОВОВВЕДЕННЯ

Конституційними засадами діяльності політичних партій, їх обмеження чи заборони в Україні є гарантоване право: «...на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних...та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» (ст. 36); але з можливістю заборони «діяльності об'єднань громадян...лише в судовому порядку»(ст.37)[1].

В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України особливо актуальним постало питання припинення діяльності політичних партій, в дія яких вбачається порушення конституційних засад, закріплених в ч.1 ст.37 Основного Закону. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони (розпуску, примусової ліквідації) політичних партій» від 03.05.2022 р. № 2243-IX (далі – Закон України № 2243-IX)[2] вперше на законодавчому рівні деталізовано виписані особливості провадження у справах про заборону політичної партії в статті 289³ Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України, а саме: